

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Overzetweg (Kortrijk, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018J12
Oktober 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	12
1.3.6.2	Geplande werken.....	13
1.4	Assessmentrapport.....	14
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	15
1.4.1.1	Landschappelijke situering	15
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	23
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	24
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	27
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie.....	40
3	Bijlagen.....	41

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	12
Figuur 4: Typedwarsprofiel (bron: opdrachtgever).	13
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (bron: Geopunt).	27
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

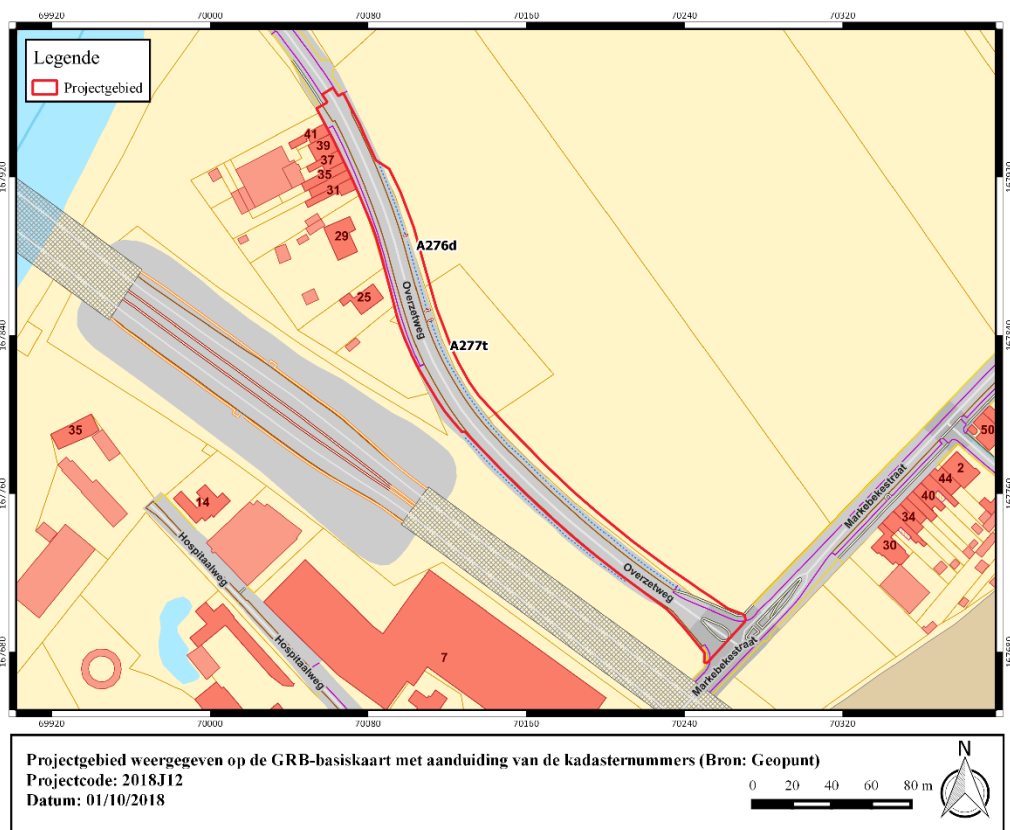
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

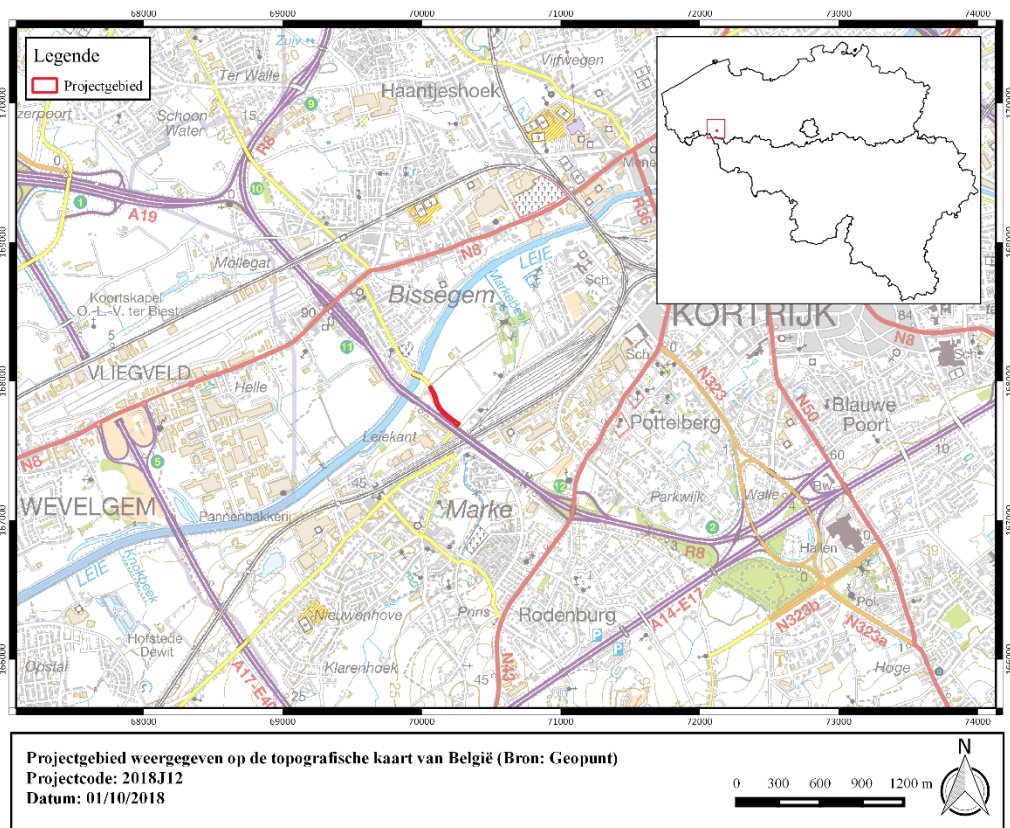
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	Marke
	Postcode	8500
	Adres	Overzetweg 8500 Kortrijk
	Toponiem	Overzetweg
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 69901 Y _{min} = 167650 X _{max} = 70397 Y _{max} = 167994
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortrijk, Afdeling 6, Sectie A, nr's: 276d, 277t Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als parkgebied en deels in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 6470 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Overzetweg Kortrijk werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

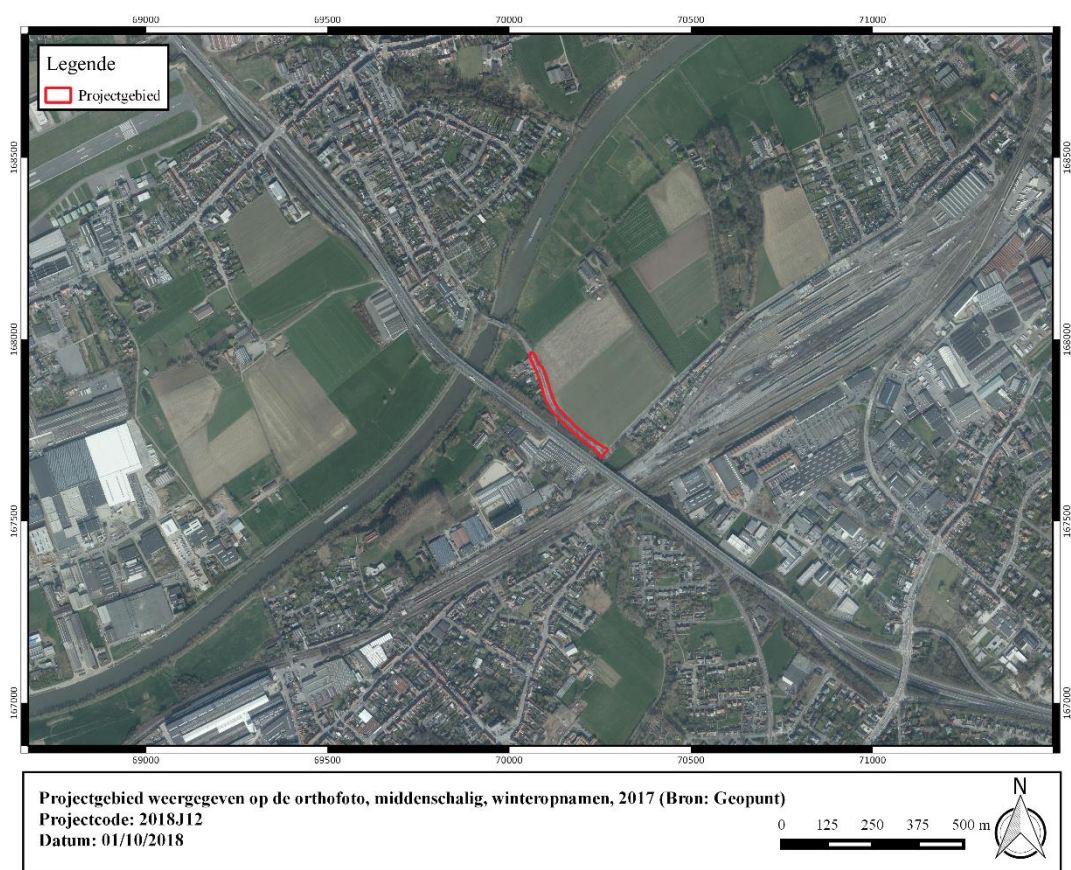
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Marke, deelgemeente van Kortrijk, in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. Marke ligt ten zuidwesten van Kortrijk, op de rechteroever van de Leie. De deelgemeente is omgeven door de Kortrijk, Bissegem, Wevelgem, Lauwe, Aalbeke en Rollegem. Het plangebied valt deels samen met het verloop van de Overzetweg, gelegen precies ten zuiden van de Leie. De Overzetweg maakt een brug over de Leie en vormt de verbinding tussen de Markebekastraat en de Driekerkenstraat. De dorpskern van Marke situeert zich ca. 1 kilometer ten zuiden, de stadskern van Kortrijk situeert zich ca. 2,6 kilometer ten noordoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

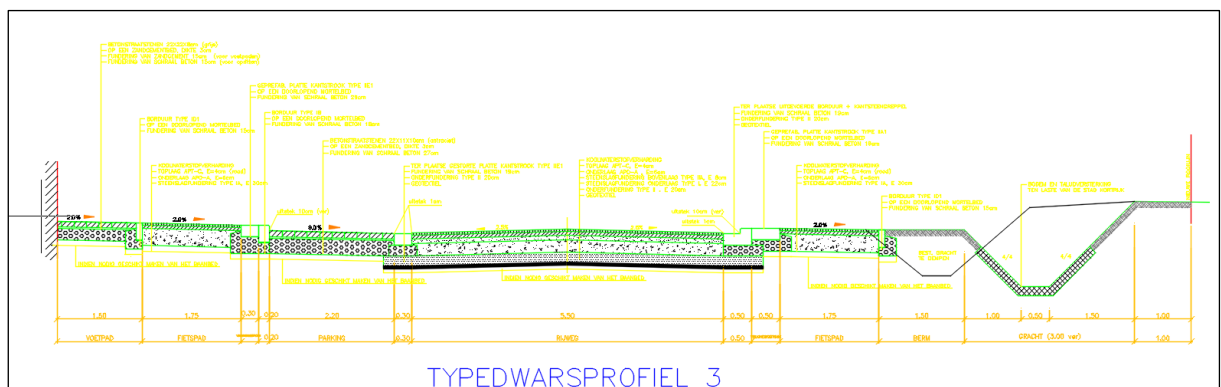
1.3.6.2 Geplande werken

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 6470 m².

De opdrachtgever plant wegeniswerken en de realisatie van fietspaden en voetpaden gecombineerd met de aanleg van een gescheiden stelsel ter hoogte van de Overzetweg te Marke, Kortrijk. De geplande werken vallen voor het overgrote deel samen met reeds bestaande verharding. Langsheen de noordzijde van de bestaande wegenis echter, wordt de aanwezige gracht opgevuld en wordt een nieuwe gracht uitgegraven. Deze nieuwe gracht zal een breedte hebben van 3 meter en wordt aangelegd over een lengte van ca. 265 lopende meter.

Voor de heraanleg van de wegenis en de realisatie van de fiets- en voetpaden dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv.

De nieuwe riolering wordt aangelegd tot een diepte van 2 m-mv, op een andere locatie dan de bestaande riolering. De locatie van de geplande riolering valt integraal samen met de footprint van de ontworpen wegenis.

Figuur 4: Typedwarsprofiel (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

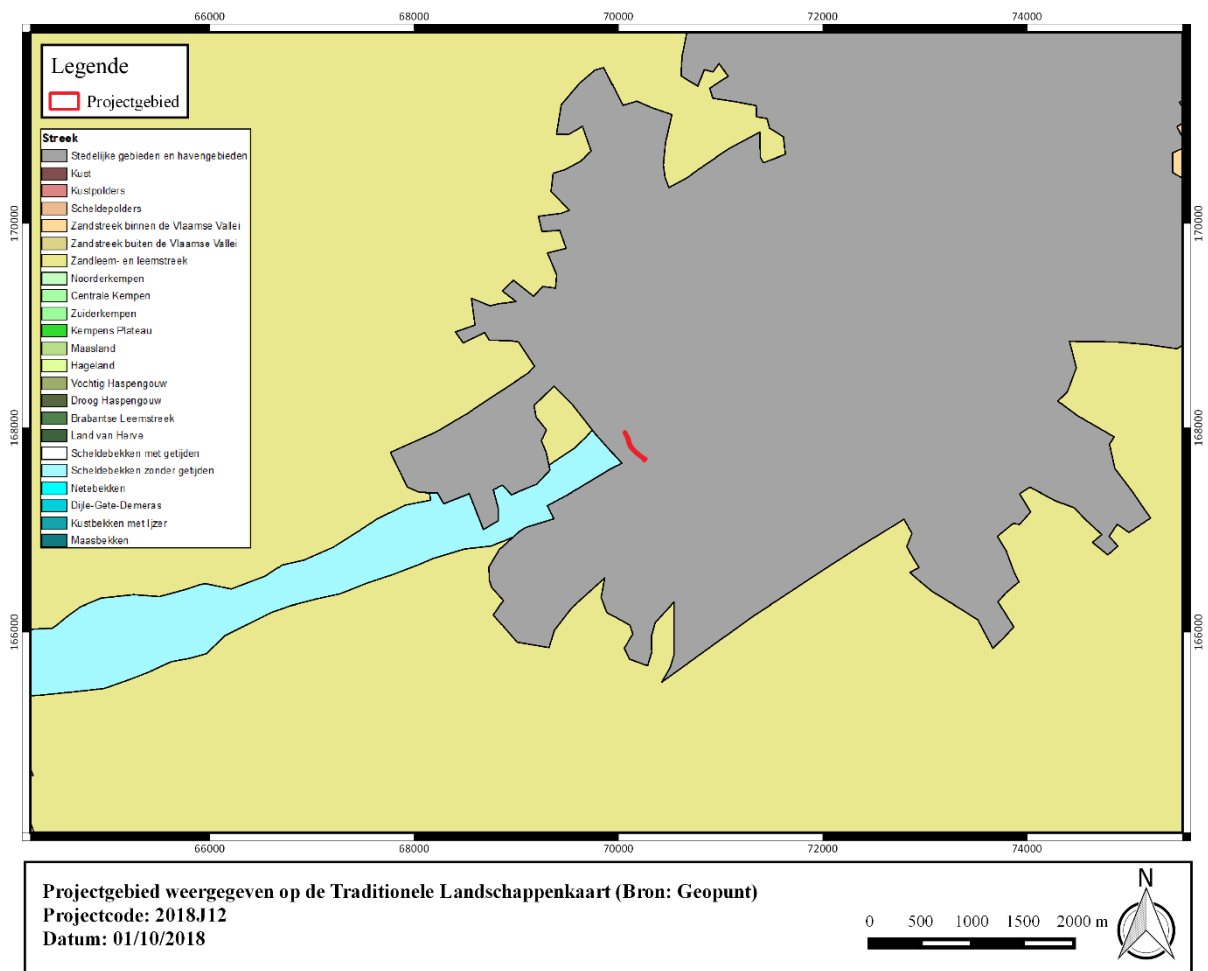
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

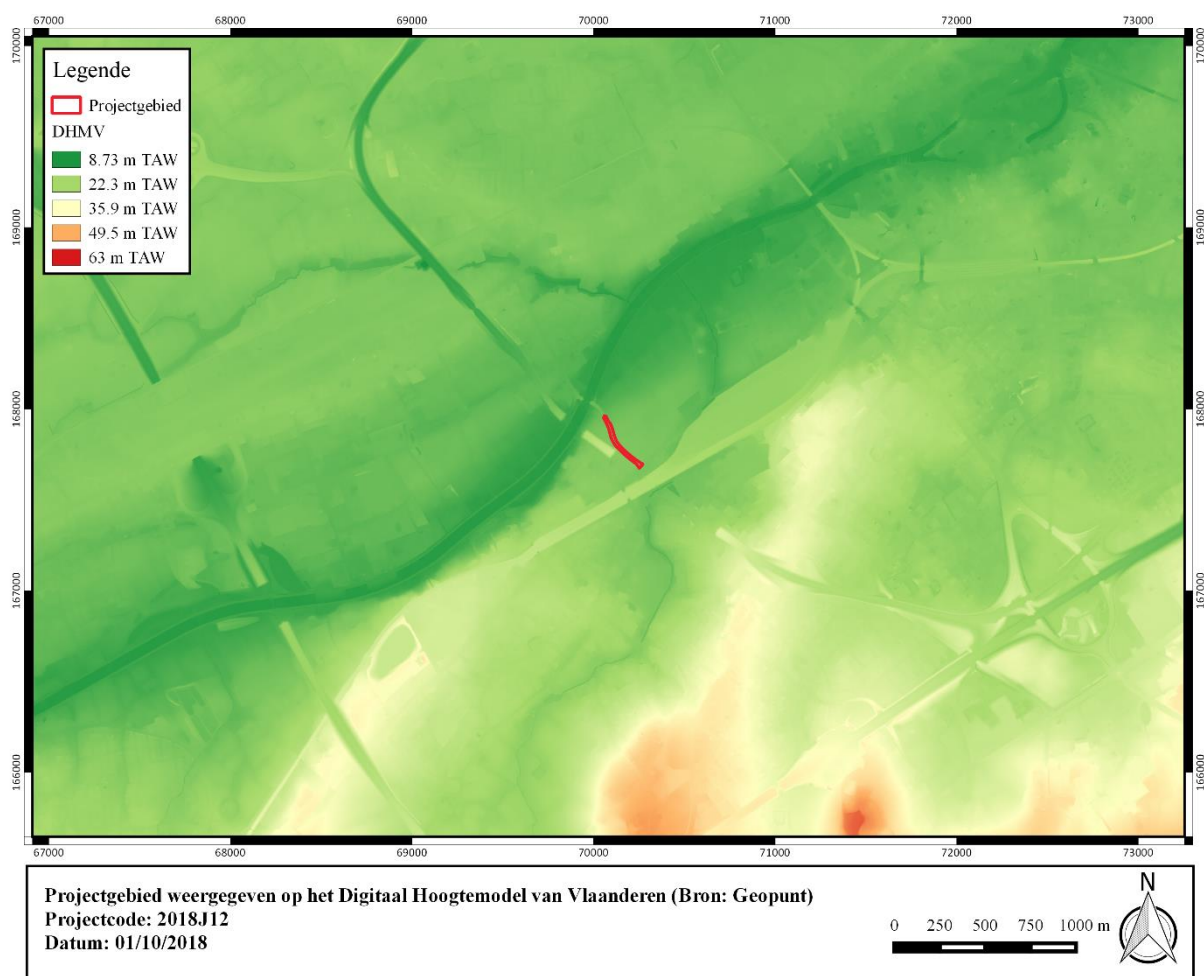
Het plangebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

Het laagst gelegen niveau van Marke situeert zich aan de Leie (ca. 12 m TAW) die in het noordwesten van de gemeente loopt. Marke wordt van noord naar zuid doorsneden door de Markebeek. Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Grensleie.

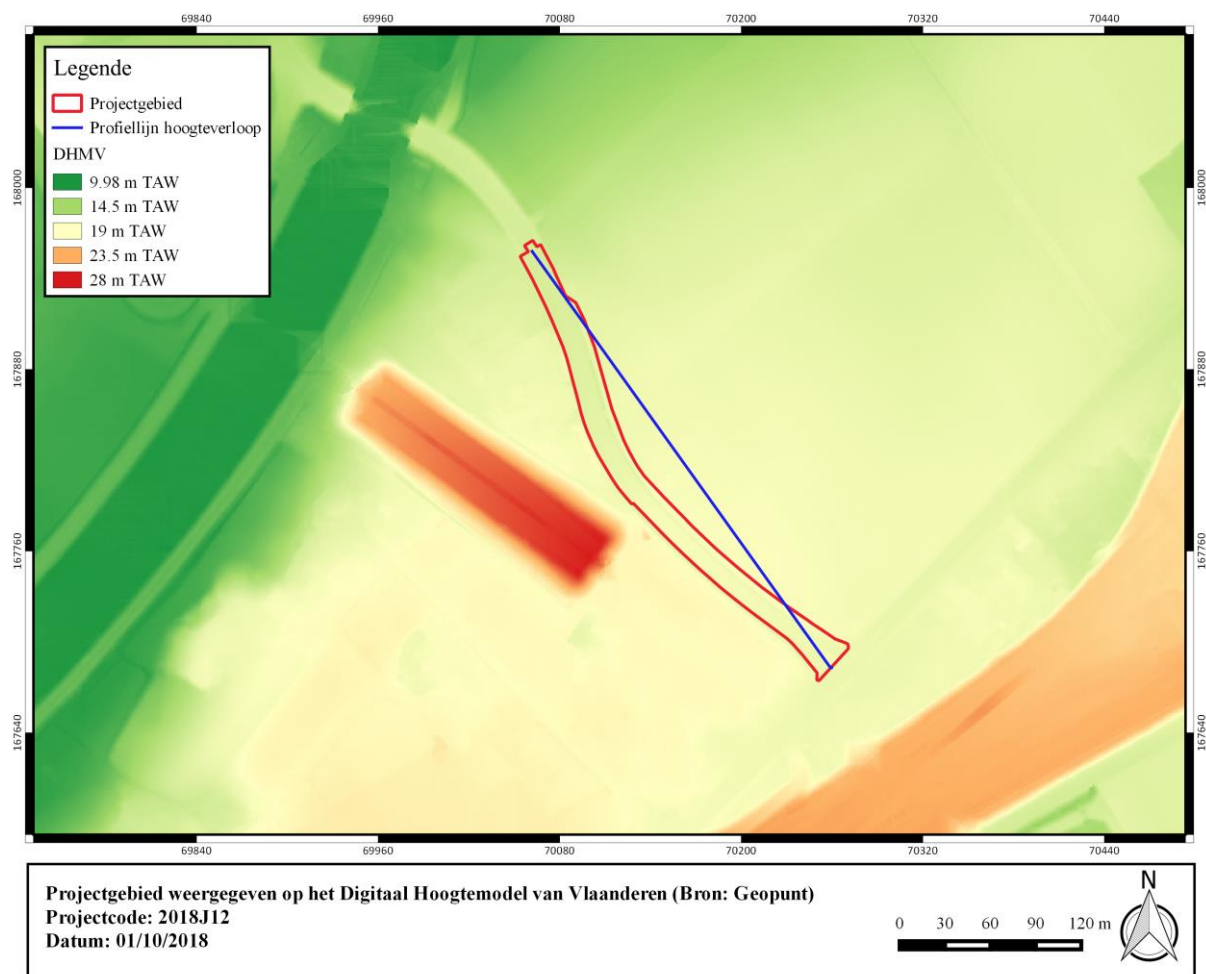
De terrassen en heuvels van het Schelde-Leie interfluvium halen hoogtes tot boven de 20 m TAW. Ruim 3 kilometer ten zuiden van het plangebied zijn toppen waar te nemen tot 60 m TAW. Het terrein is gelegen op de zuidelijke Leieoever op een hoogte van 17 – 19 m TAW en loopt op in zuidelijke richting.

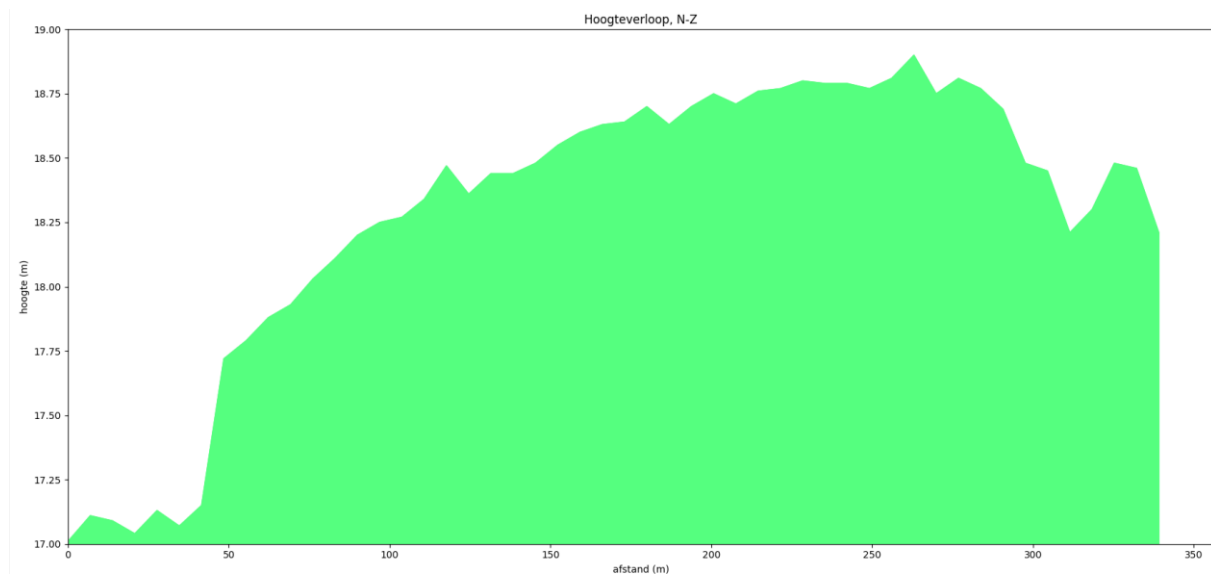
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

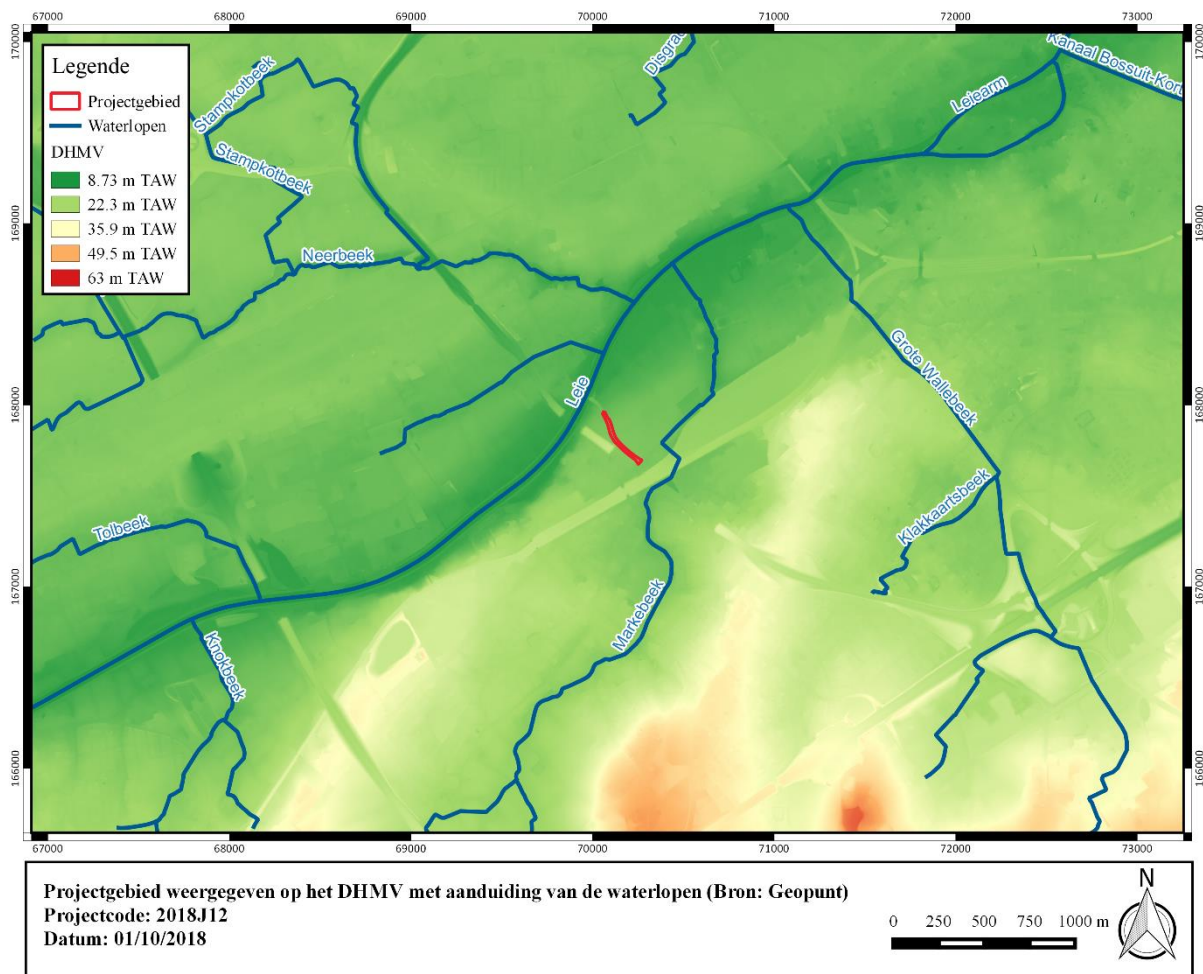
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

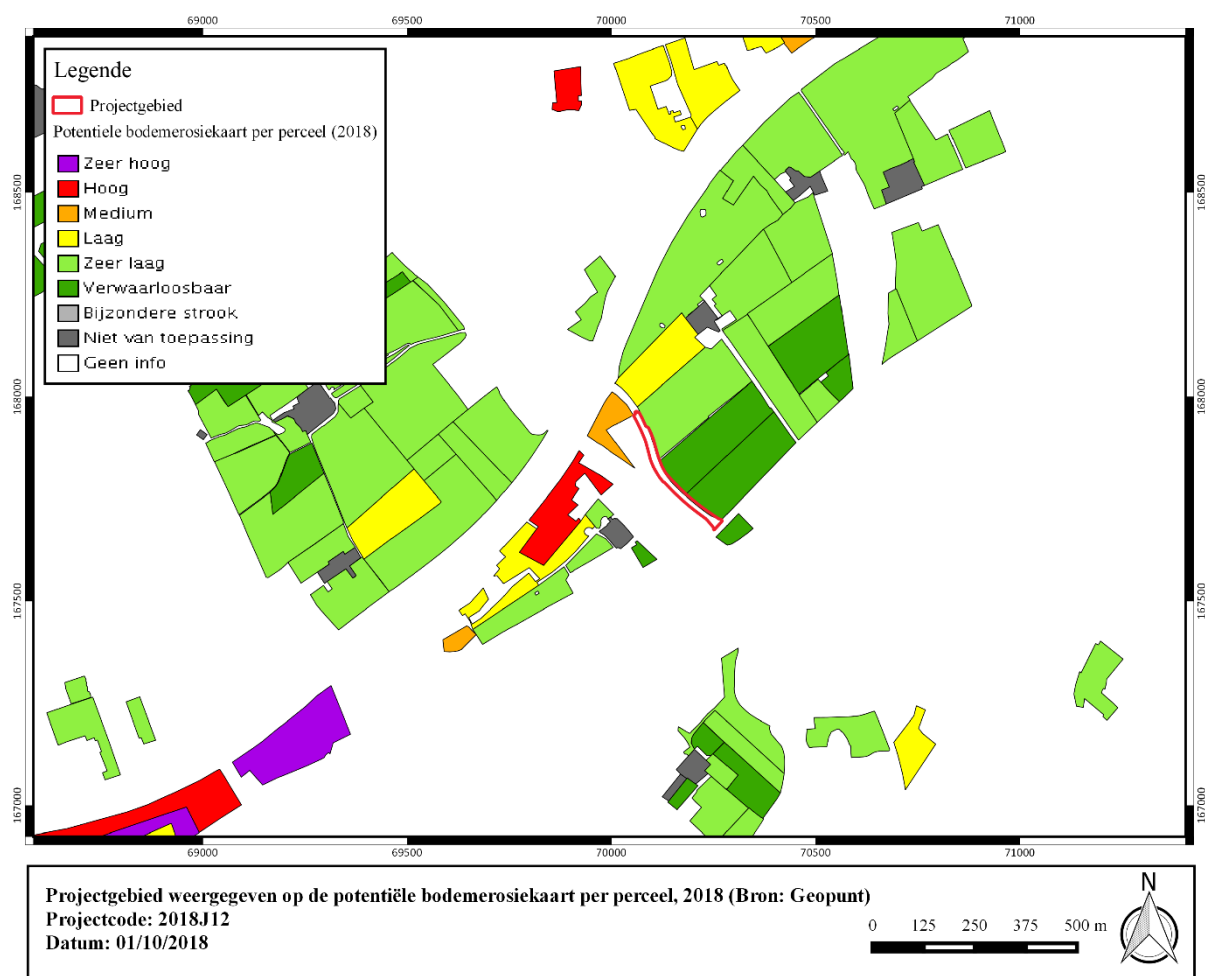
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

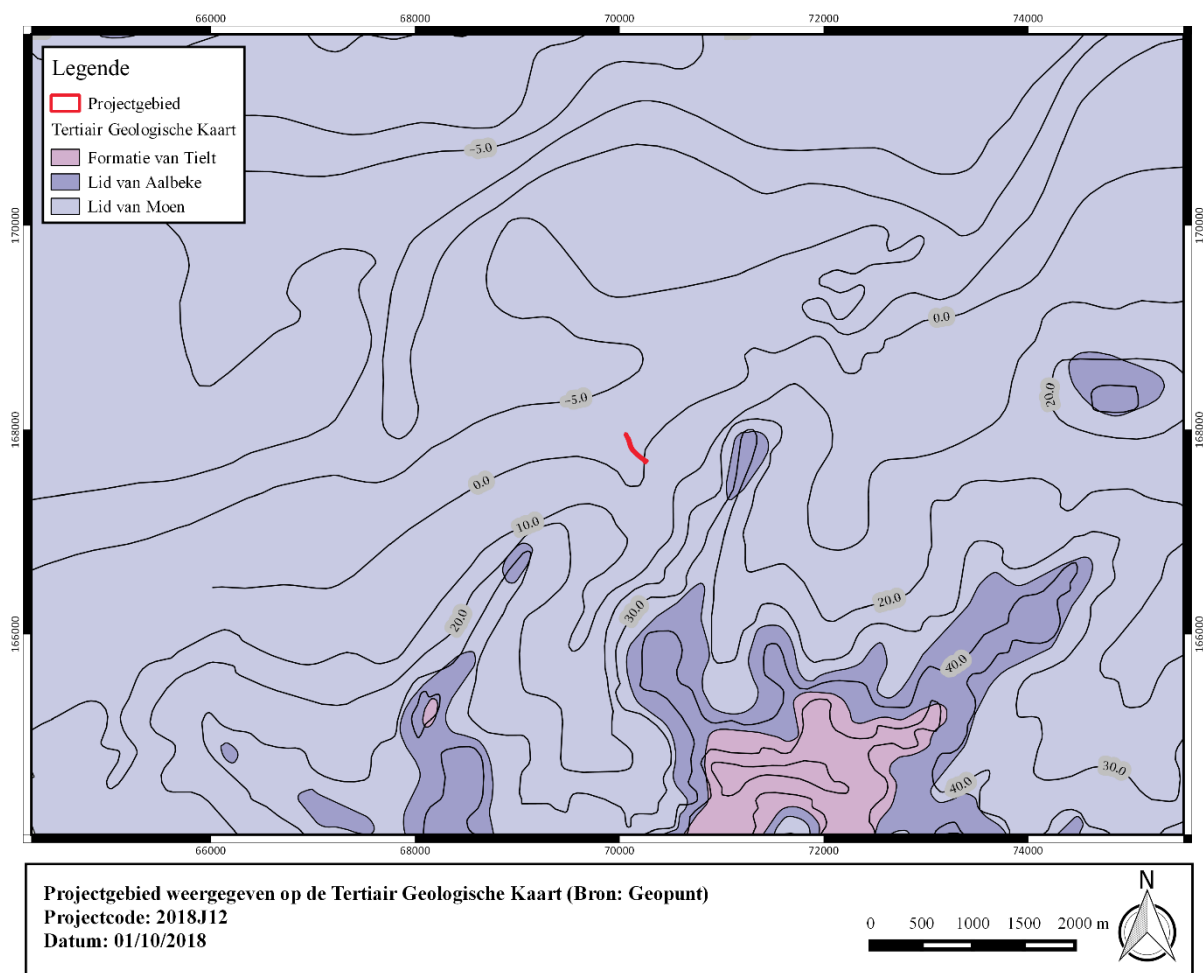
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

"Het projectgebied is gelegen in het Lid van Moen (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting."

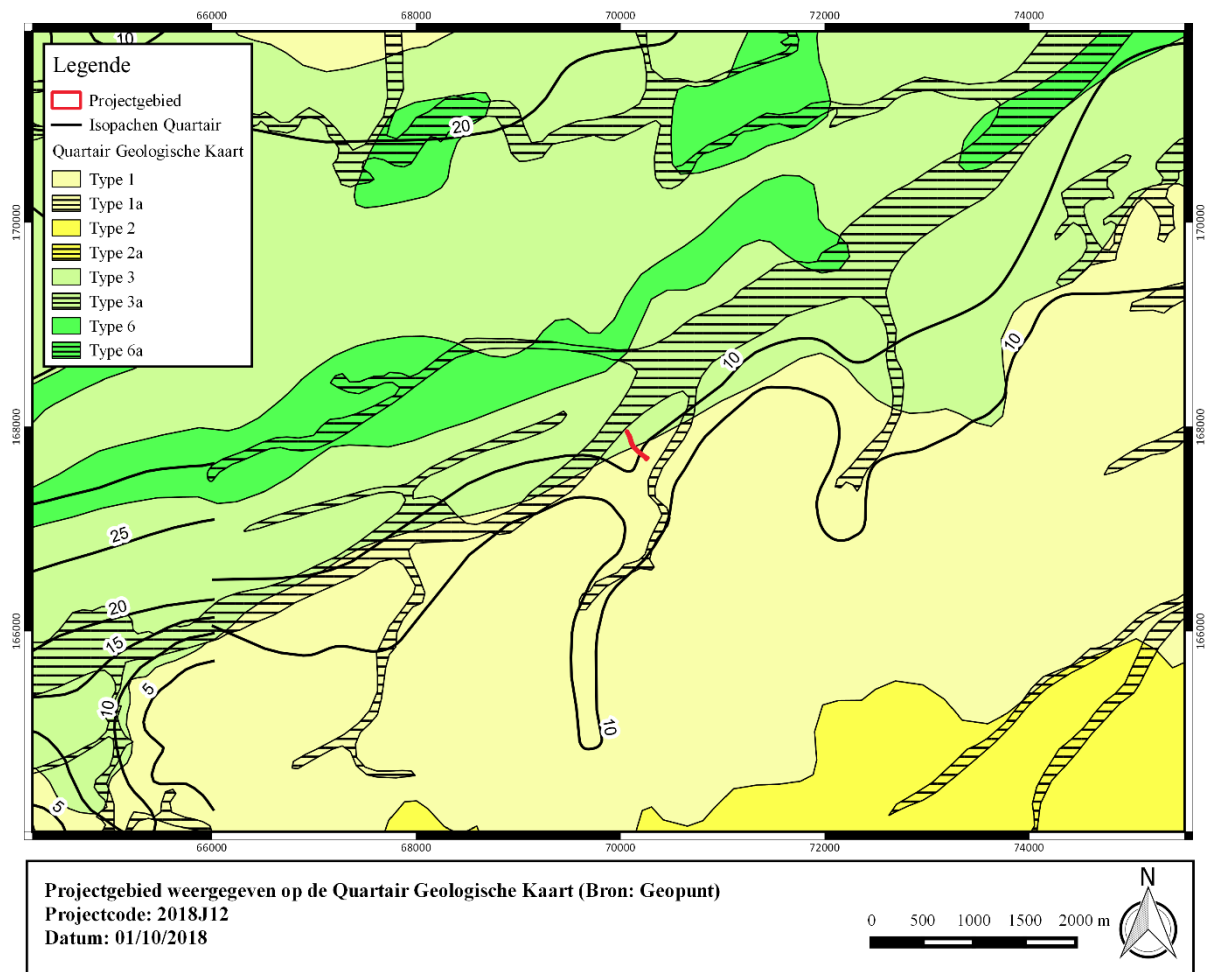

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviale afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

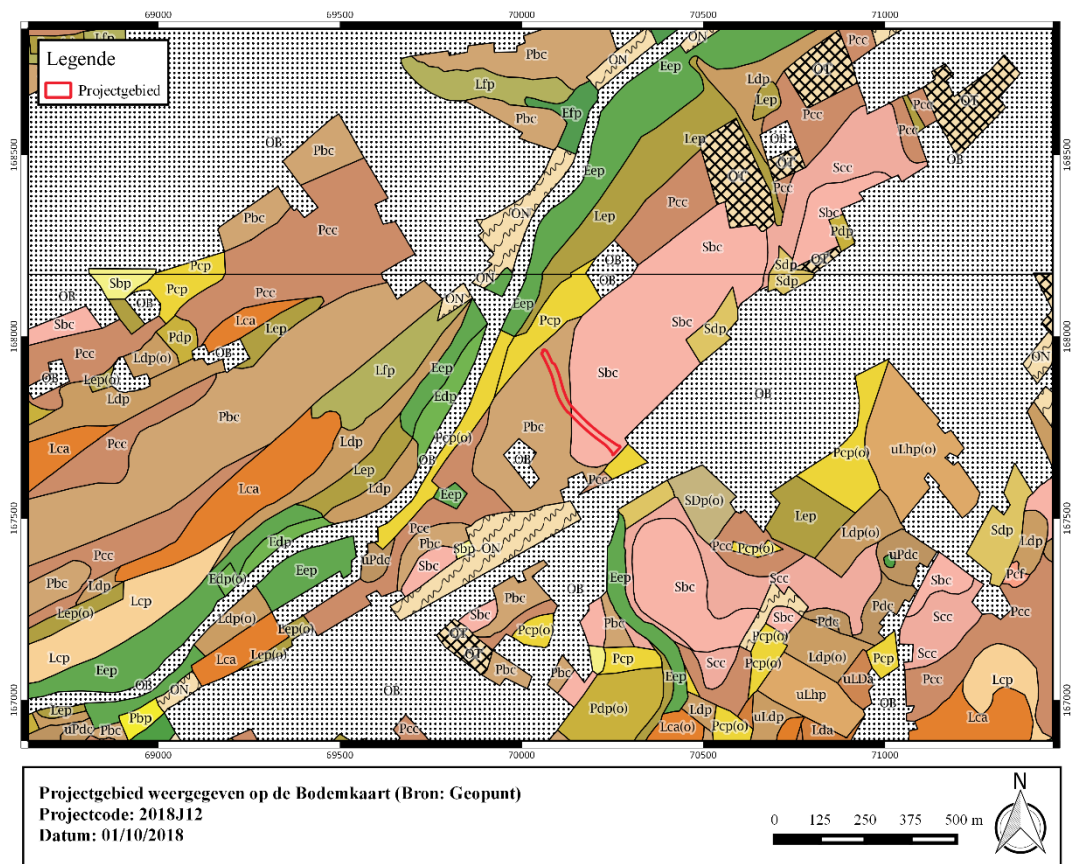
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprozessen

Het bodemtype Pbc is een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De Ap is 25-50 cm dik, matig humeus en donker grijsbruin. De textuur B komt voor tussen 90 en 120 cm diepte en is verbrokkeld. Roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120 cm.

Het bodemtype Sbc is een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is ca. 25 cm dik en donker grijsbruin. De textuur B is gedeeltelijk opgelost en er komen veelal ijzerconcreties voor (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De eerste literaire vermelding van Marke is in 1066 in een cartularium van de Sint-Pietersabdij van Rijsel. Onder graaf Boudewijn zal de pagus Cortracensis, waartoe Marke behoorde, worden omgevormd tot de Kasselrij Kortrijk, ressorterend onder het Graafschap Vlaanderen. Marke maakte deel uit van de roede der Dertien Parochies. De kern van de gemeente werd gevormd door de dorpsheerlijkheden Blommegem en Marke, die steeds samen verpacht werden. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op laatmiddeleeuwse verspreide hoevebouw buiten de dorpskern.

De ligging langs de Leie evenals de nabijheid van de vesting Kortrijk leidt ertoe dat Marke gedurende de tweede helft van de 16de eeuw zwaar te lijden heeft onder het oorlogsgeweld van de 80-jarige oorlog (1568-1648). Tal van gebouwen (zoals het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal en de Groeningeabdij) worden zwaar getroffen. In 1571 wordt een 20ste penningcohier opgesteld waaruit blijkt dat 40% van de 100-tal woningen zeer kleine boerenwoningen betreffen van het "langgeveltype". De middenklasse beschikt meestal over een afzonderlijk woonhuis, een schuur, stallen en een bakhuis. De 20-tal grote hoeves waren meestal voorzien van een één- of meervoudige omwalling. In de 17de eeuw wordt het dorpsuitzicht bepaald door de kerk en achterliggende pastorie die in verbinding staat met de omwalde hoeve 'het Goed te Marke' via een met bomen omzoomde weg.

In de tweede helft van de 17de eeuw zou Marke nogmaals te lijden hebben onder oorlogsgeweld. De periode wordt gekenmerkt door een verarming van de bevolking en het instorten van de landbouw. Ook in het begin van de 18de eeuw laten troepenbewegingen ten gevolge van herhaaldelijke Franse pogingen om Kortrijk in te nemen, zich in Marke voelen. Na de Vrede van Aken (1748) blijven onze gewesten deel uitmaken van het Oostenrijks grondbezit, wat zich uit in een periode van relatieve welvaart. Na 1794 heeft Napoleons verbod op de handel met Engeland een zware economische inzinking tot gevolg. De Engelse linnenindustrie, die sneller over een mechanische productie beschikt, importeert daarenboven goedkopere producten via smokkelroutes. Deze tragsgewijze degradatie van de vlasindustrie te Marke zet zich voort gedurende de periode van de Nederlandse tijd in België. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw is er een ontluiking van de industrie. Door de industriële ontsluiting gaat het landelijke karakter van de dorpskern grotendeels verloren.

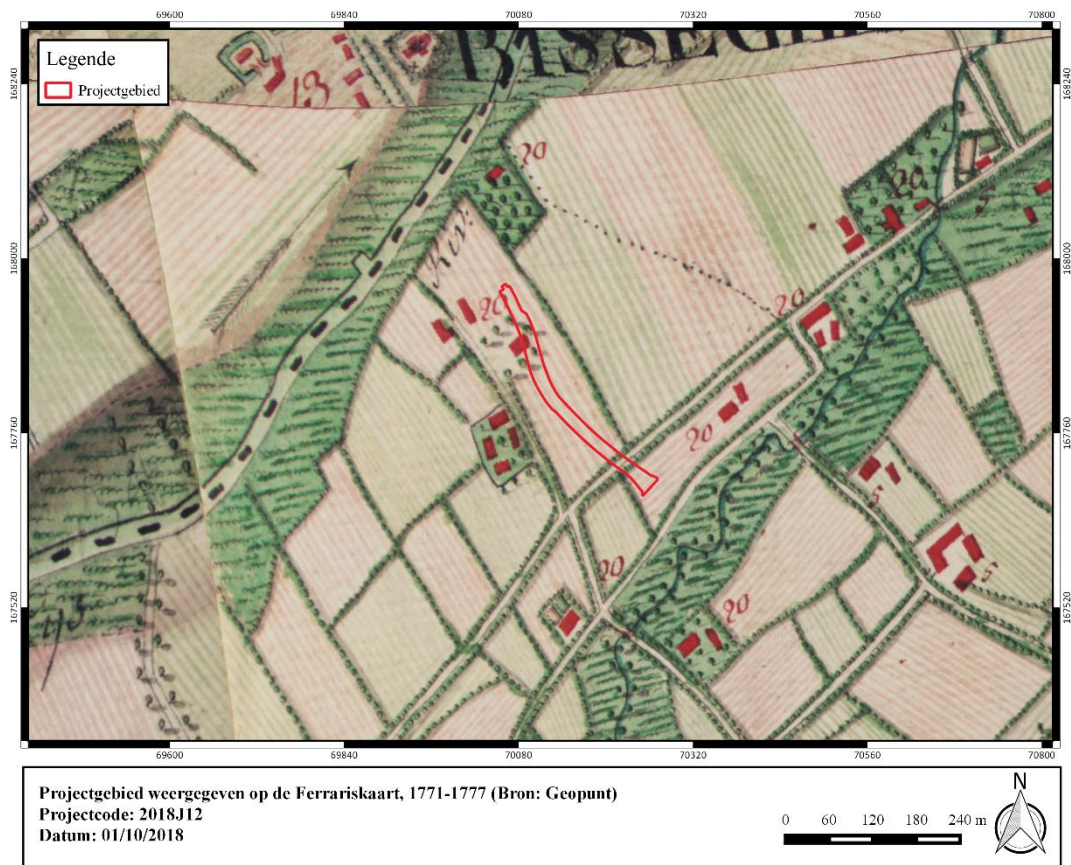
Gedurende de Eerste Wereldoorlog leggen de Duitsers twee vliegvelden aan op het grondgebied van Marke, van waaruit het Ijzerfront wordt bestookt. Vanaf eind juni heeft de beroemde jachtvlieger Manfred von Richthofen, leider van het berucht Flying Circus, zijn hoofdkwartier op het Kasteel van Marke. Onder invloed van de toenemende werkgelegenheid in de vlas- en textielsector beleeft Marke gedurende het interbellum een belangrijke industriële expansie. In de loop van de Tweede Wereldoorlog heeft Marke sterk te lijden onder geallieerde bombardementen op het nabijgelegen Vormingsstation en het vliegveld van Wevelgem. In totaal wordt in de periode 1943-1944 ca. een derde van het gebouwenbestand vernield.³

³ Inventaris Onroerend Erfgoed

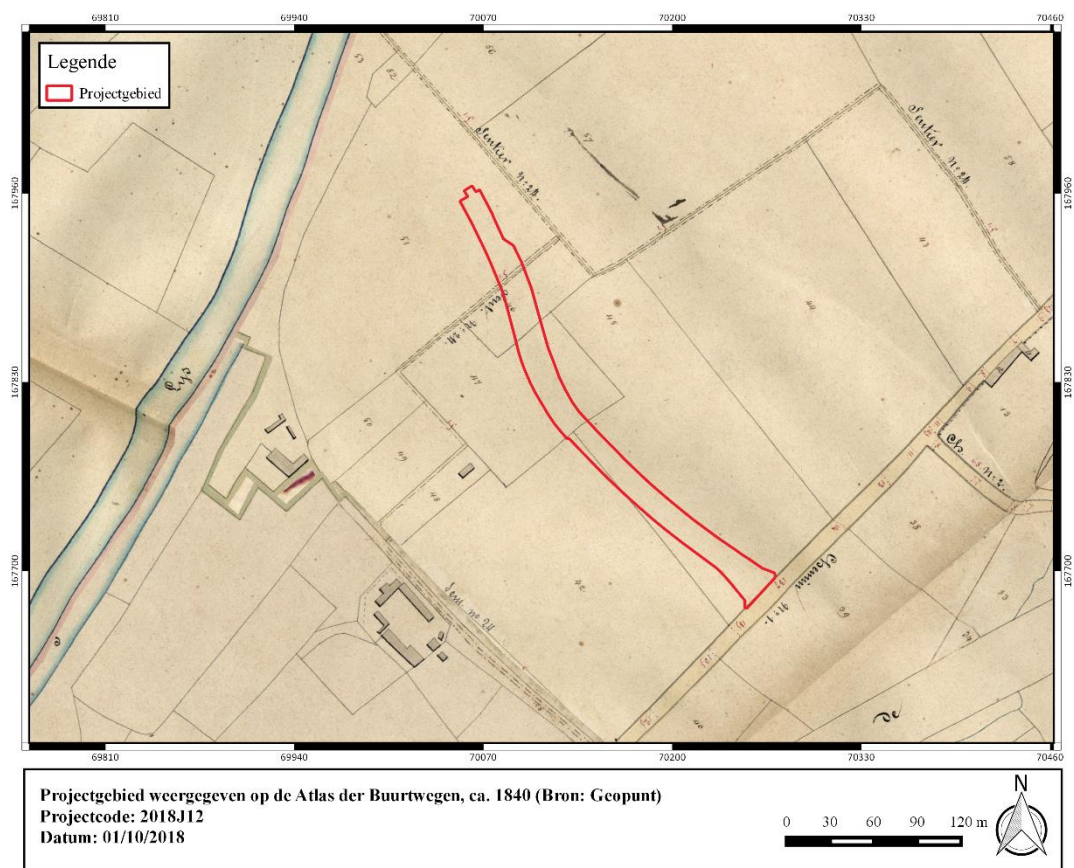

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

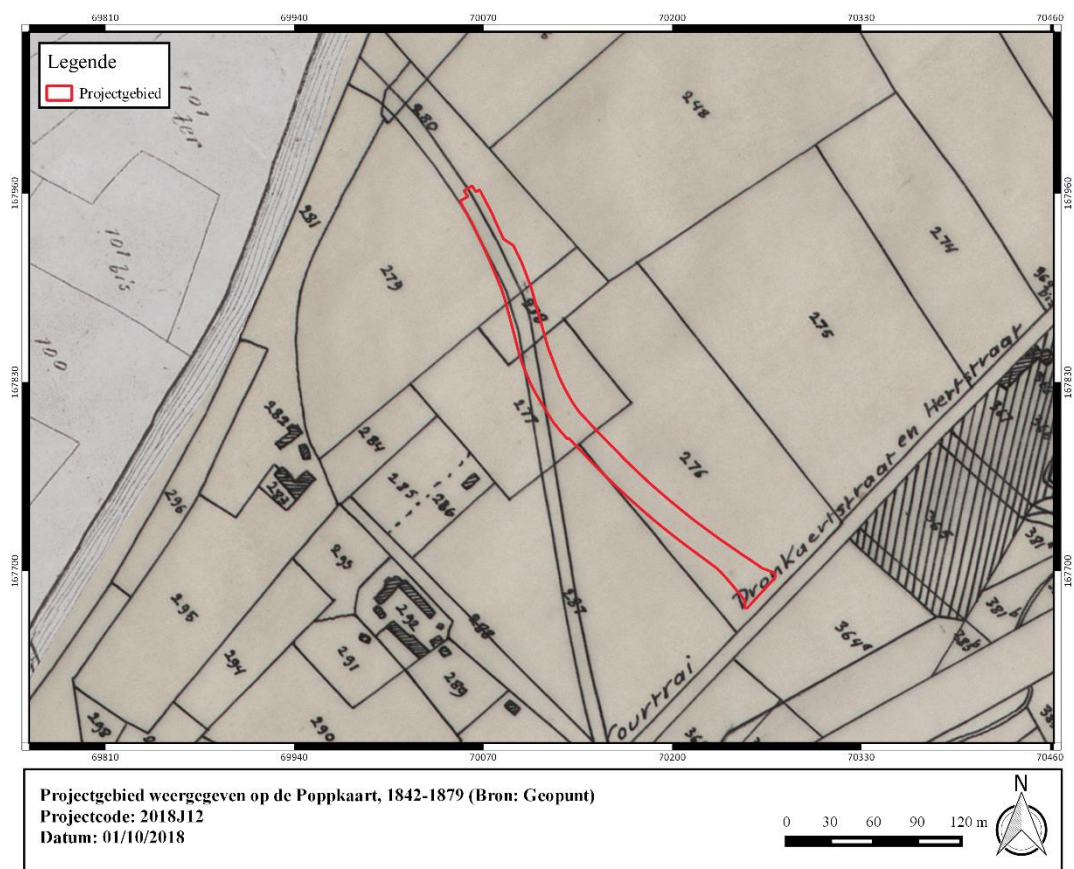
Cartografische bronnen indiceren het rurale karakter van het plangebied en de omgeving. Op de kaart van Ferraris is het plangebied grotendeels in gebruik als akkerland. In het noorden is een met bomen omzoomd gebouw weergegeven. Ook op de Atlas der Buurtwegen is het verloop van de Overzetweg nog niet waar te nemen. Jonger cartografisch materiaal uit de 2e helft van de 19e eeuw en de 20e eeuw geven wel een wegenis weer ter hoogte van het noordelijke verloop van het plangebied. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is duidelijk dat dit tracé van de Bissegemstraat ten dele samenvalt met het tracé van de huidige Overzetweg.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

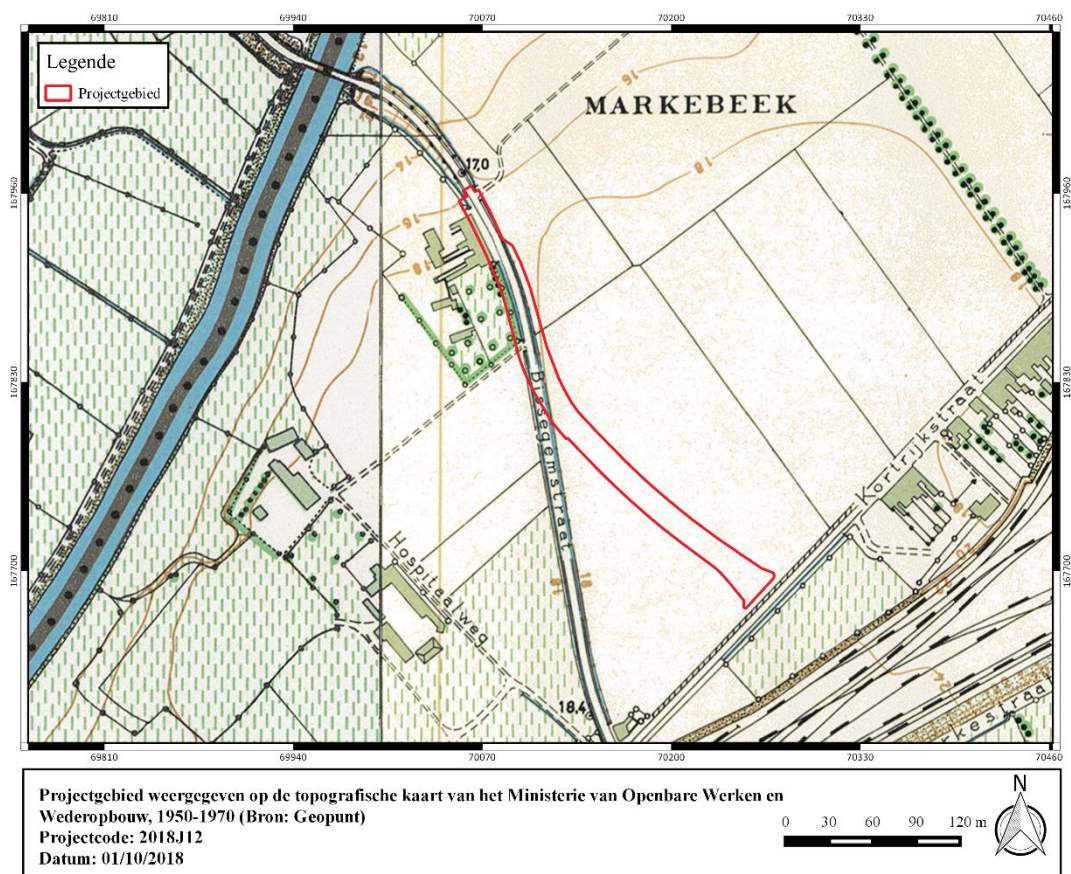

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

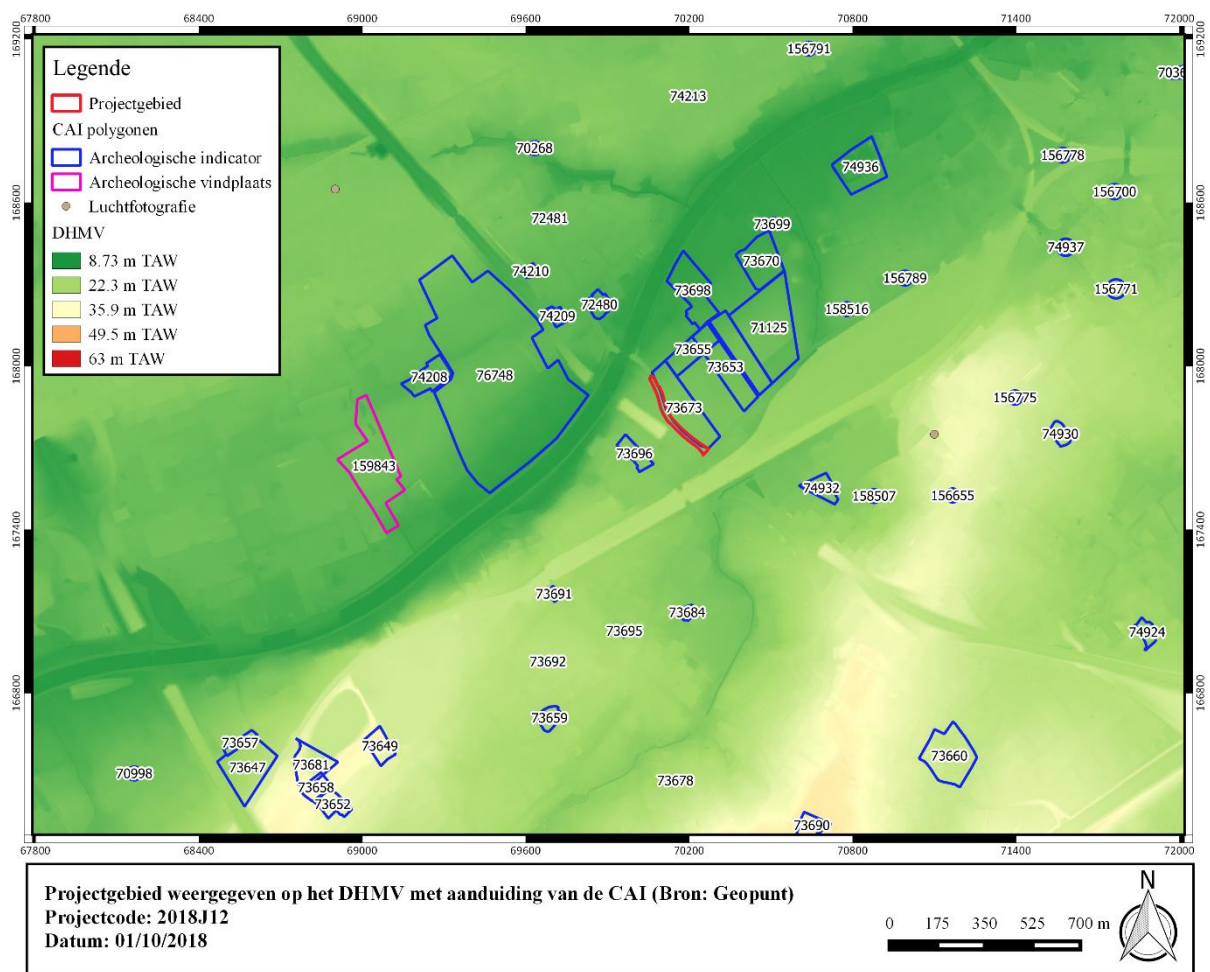

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Ten oosten en deels ter hoogte van het plangebied zijn bij een ruim aantal veldprospectiecampaagnes tal van lithische vondsten gerecupereerd. Daarnaast wijzen historisch-cartografische indicatoren op verspreide laatmiddeleeuwse hoevebouw in de late omgeving. Aan de overzijde van de Leie, op het grondgebied van Wevelgem, werd ter hoogte van het vliegveld in 2012/2013 archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden materiële resten uit het paleolithicum en late bronstijd gerecupereerd. Daarnaast werden bewooningssporen uit de ijzertijd, Romeinse periode en middeleeuwen onderzocht. Ook werden resten van defensieve structuren en schuttersputten herkend die dateren uit de Tweede Wereldoorlog (CAI 159843). Ook in de ruime omgeving hebben veldprospecties lithische artefacten en relictten uit de Romeinse periode in kaart gebracht.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

159843	Mechanische prospectie (2012); Opgraving (2013); NK: 15 meter Finaal-Paleolithicum: Enkele werktuigen, waaronder schrabbers (4), boren (2), kernen (4), klingen (2), geretoucheerde klingen, afslagen. Datering op basis van de aard van de vuursteen en debitagekenmerken. Late bronstijd: twee intacte potten Ijzertijd: greppels en grachten, enkele gebouwen en kuilen Vroeg-Romeinse tijd: perceelsgreppels, waterput, en verschillende plattegronden, o.a. huisplattegrond Alphen- Ekeren type, maar ook plattegrond van het portiekhuis type. Verder is er ook een grote hoeveelheid Doornikse kalksteen en fragmenten van dakpanne, die mogelijk wijzen op een steenbouw. Romeinse tijd: wegtracé, sporen van een nederzetting, meerdere grachtfragmenten wijzen op het bestaan van meerdere enclos of erfafbakeningen. Daarnaast werden ook paalsporen en kuilen aangesneden. Vier paalsporen vormen een plattegrond, mogelijk van een spieker of als deel van een groter gebouw – aardewerk - brandrestengraf Vroege middeleeuwen: greppel. De datering is gebaseerd op een C14 datering Late middeleeuwen: brede greppel 20^e eeuw: twee mitrailleursplatformen die werden ingegraven ter bescherming van het vliegveld. Daarnaast ook enkele WOII schuttersputjes. Onbepaald: kuil Bron: Dyselinck T. 2015: Archeologische opgraving Wevelgem Zuid, BAAC Vlaanderen Rapport 137, Gent.
--------	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70268	Indicator cartografie; NK: toponiem Late middeleeuwen: korenmolen
72480	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk
73690	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

73691	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73695	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73696	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73698	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73699	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74208	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74210	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74213	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17e eeuw: oliewindmolen
74924	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74930	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74932	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74936	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74937	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
156655	Indicator cartografie; NK: 250 meter

	Late middeleeuwen: molen
156700	Indicator cartografie; NK: onbepaald 16e eeuw: molen
156771	Indicator cartografie; NK: 250 meter 16e eeuw: molen
156775	Indicator cartografie; NK: 150 meter 18 ^e eeuw: molen
156778	Indicator cartografie; NK: 250 meter 17e eeuw: molen
156789	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen
156791	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen

Veldprospecties

71125	Veldprospectie (1977, 1982); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73647	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal 18 ^e eeuw: aardewerk – glas – bouwmetaal 19 ^e eeuw: steengoed
73649	Veldprospectie (1983); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal
73652	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk

	Nieuwe tijd: aardewerk
73655	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
73657	Veldprospectie; NK: 15 meter Romeinse tijd: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk
73658	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal 18 ^e eeuw: het schervenmateriaal kan mogelijk in verband worden gebracht met een hofstede die hier zeker in de 18de eeuw stond Nieuwe tijd: aardewerk - fragmenten van dakpannen en bakstenen
73659	Veldprospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73660	Veldprospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73670	Veldprospectie; NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73673	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
73678	Veldprospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73681	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk

73684	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: 1 afslag in donkergrijze silex, verbrijzelde boorden en roetsporen Late middeleeuwen: aardewerk
74209	Veldprospectie (2002); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal Ijzertijd: 1 wandscherf Romeinse tijd: afgesleten munt, 1 doliumfragment Late middeleeuwen: site met walgracht – aardewerk – 42 bronzen voorwerpen
76748	Veldprospectie (2003); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal Vroeg-Romeinse tijd: munten Late middeleeuwen: aardewerk – metaal Bron: Despriet, Ph. 2004: Veldverkenning in Bissegem, in Zuid-Westvlaamse opgravingen, nr. 54, p. 5-9.
158507	Veldprospectie; NK: 250 meter Late middeleeuwen: aardewerk
158516	Veldprospectie (2007); NK: 150 meter Neolithicum: 16 vuurstenen voorwerpen, o.a. kernen, klingen en afslagen Romeinse tijd: honderden fragmenten Romeinse dakpannen Late middeleeuwen: aardewerk

Toevalsvondst

73692	Toevalsvondst; NK: 15 meter Laat-Romeinse tijd: glazen flesje, enkele parels Romeinse tijd: aardewerk
-------	--

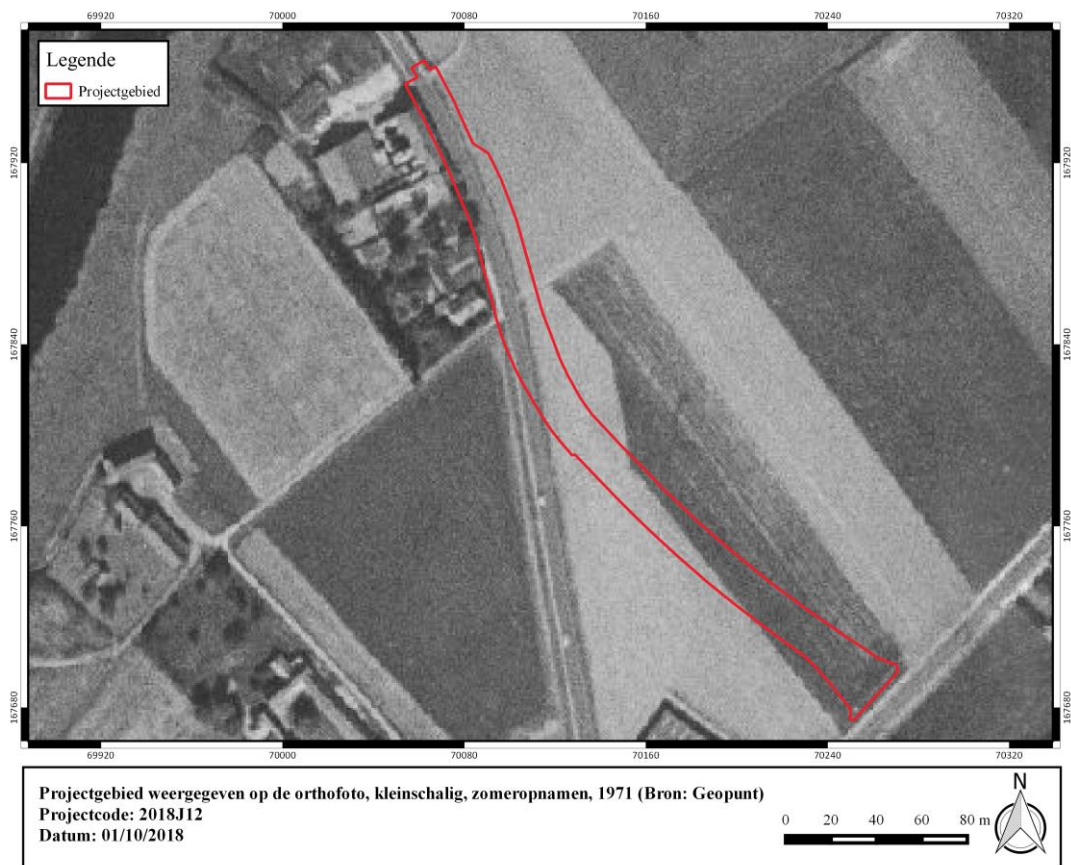
Onbepaald

70998	Onbepaald; NK: 150 meter Midden-Romeinse tijd: Een zandkleurig aarden potje gevuld met een 30-tal grootbronzen, o.m. van Gordianus III, Maximianus Herculius en Severus II
72481	Locatie niet gevonden

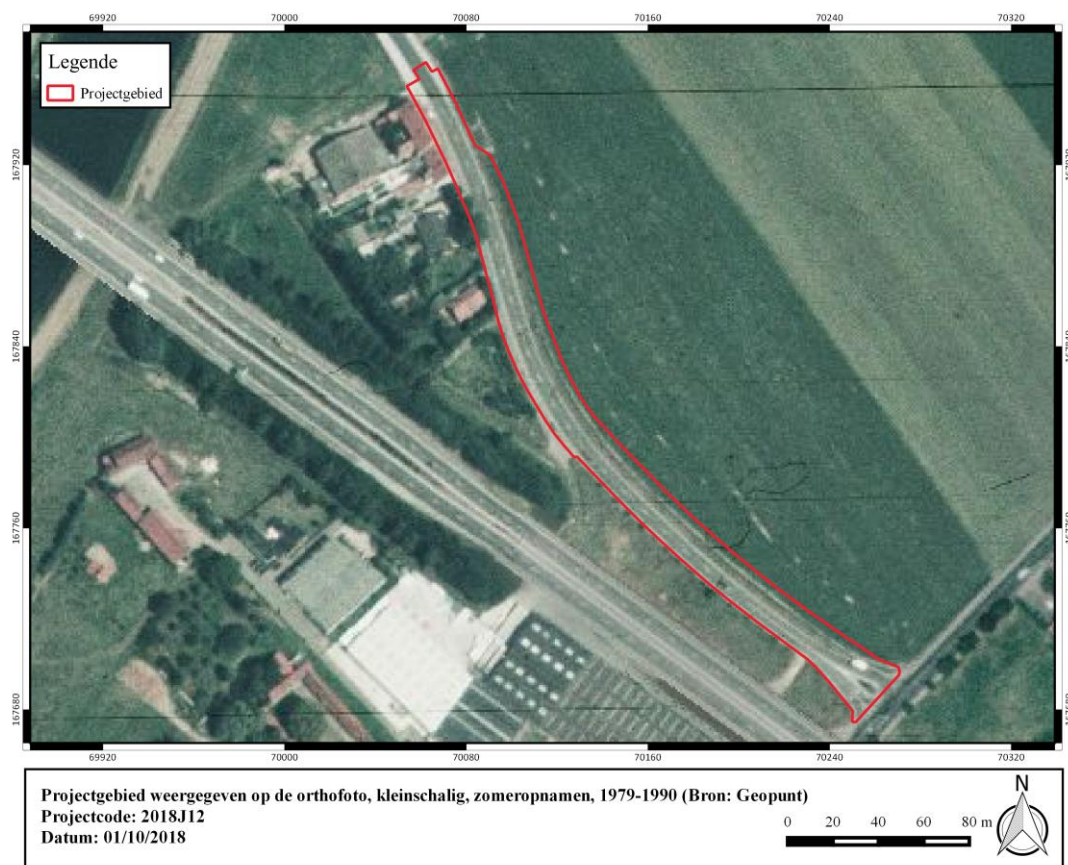

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

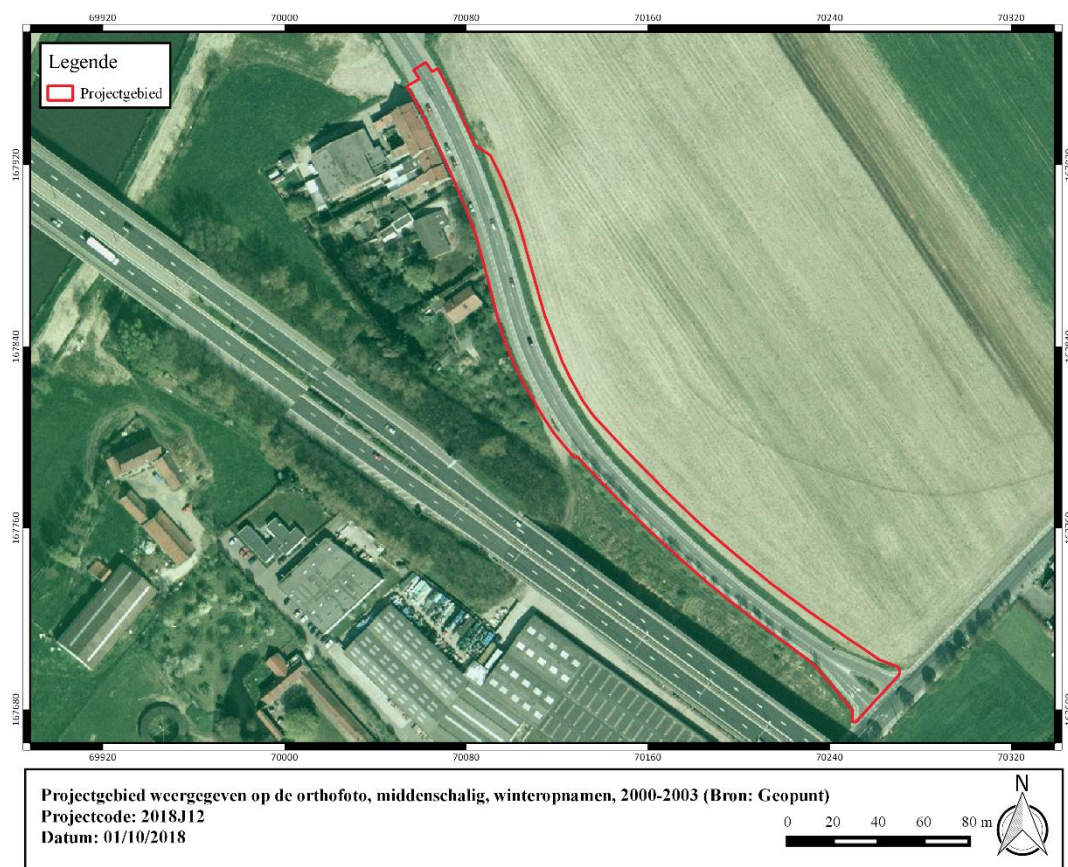
De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Op de orthofoto van 1971 is enkel het noordelijk deel van het plangebied in gebruik als wegenis. Het overgrote deel van het terrein is in gebruik als akkerland. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 is het tracé van de Overzetweg waar te nemen. Het plangebied valt samen met deze wegenis en de aangrenzende grachten. Tevens snijdt het plangebied een strook akkerland aan, die zich situeert ten noorden van de bestaande grachten.

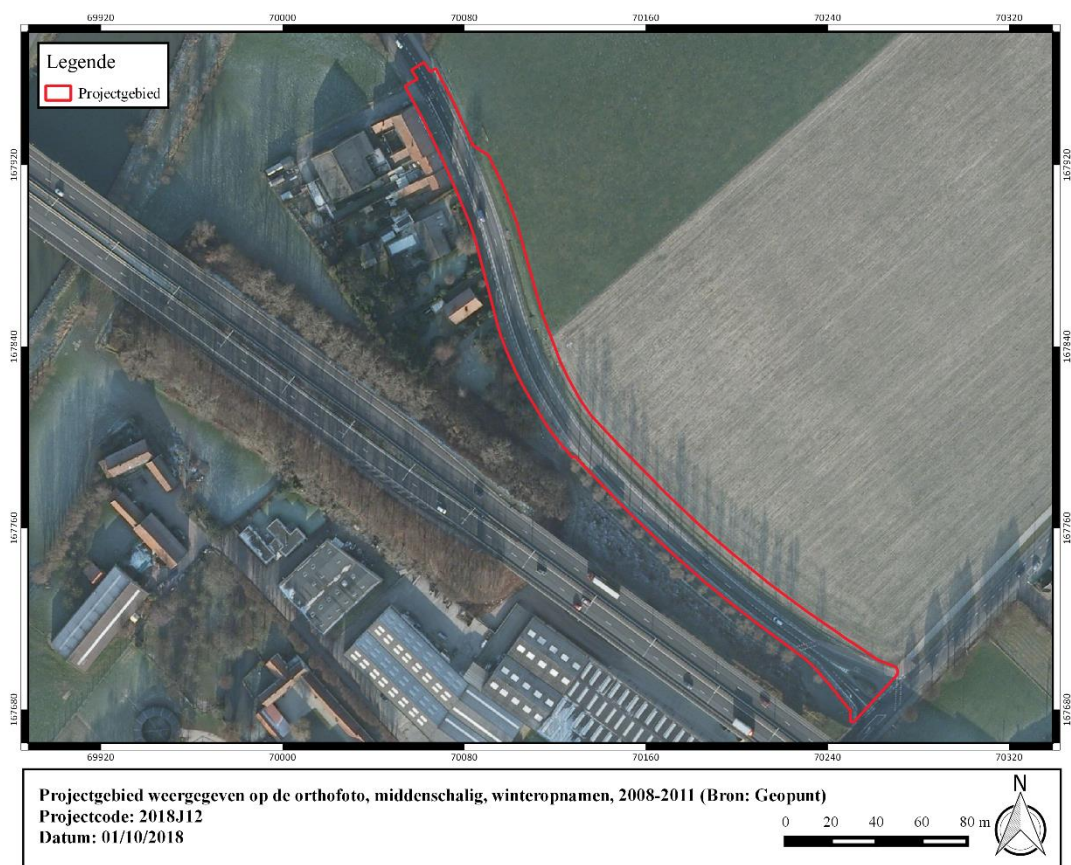
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

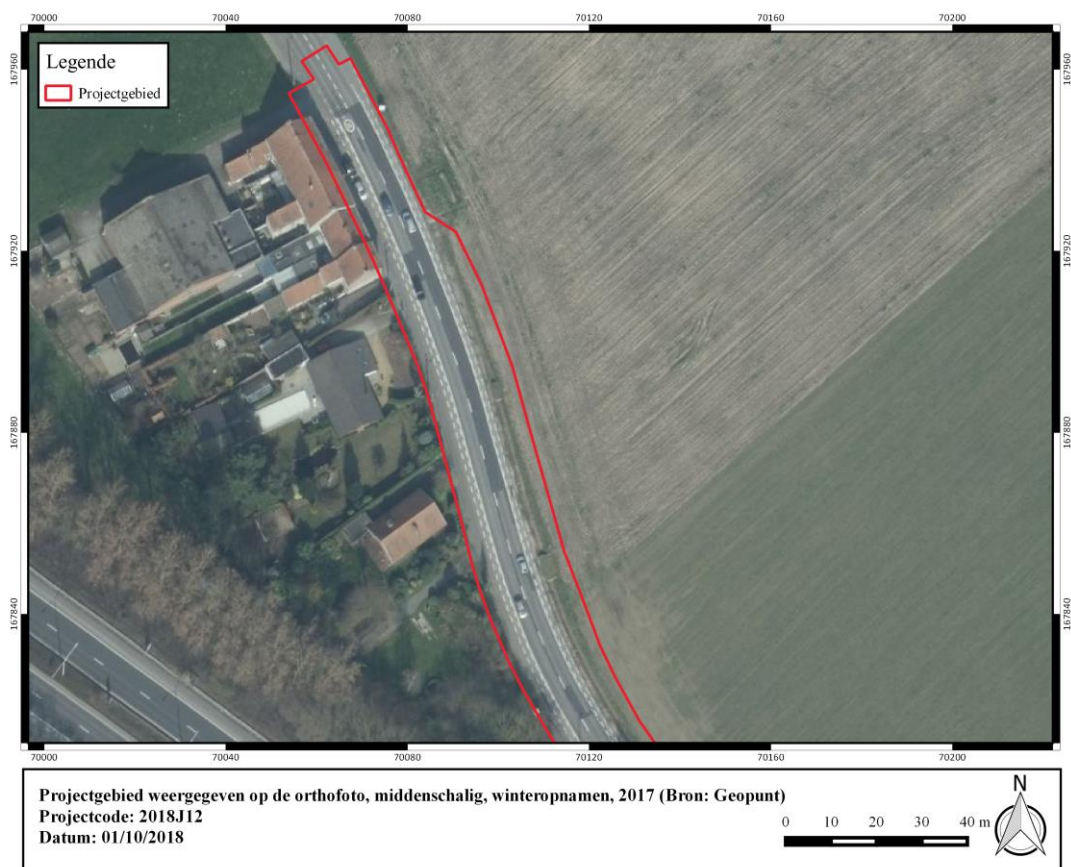
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

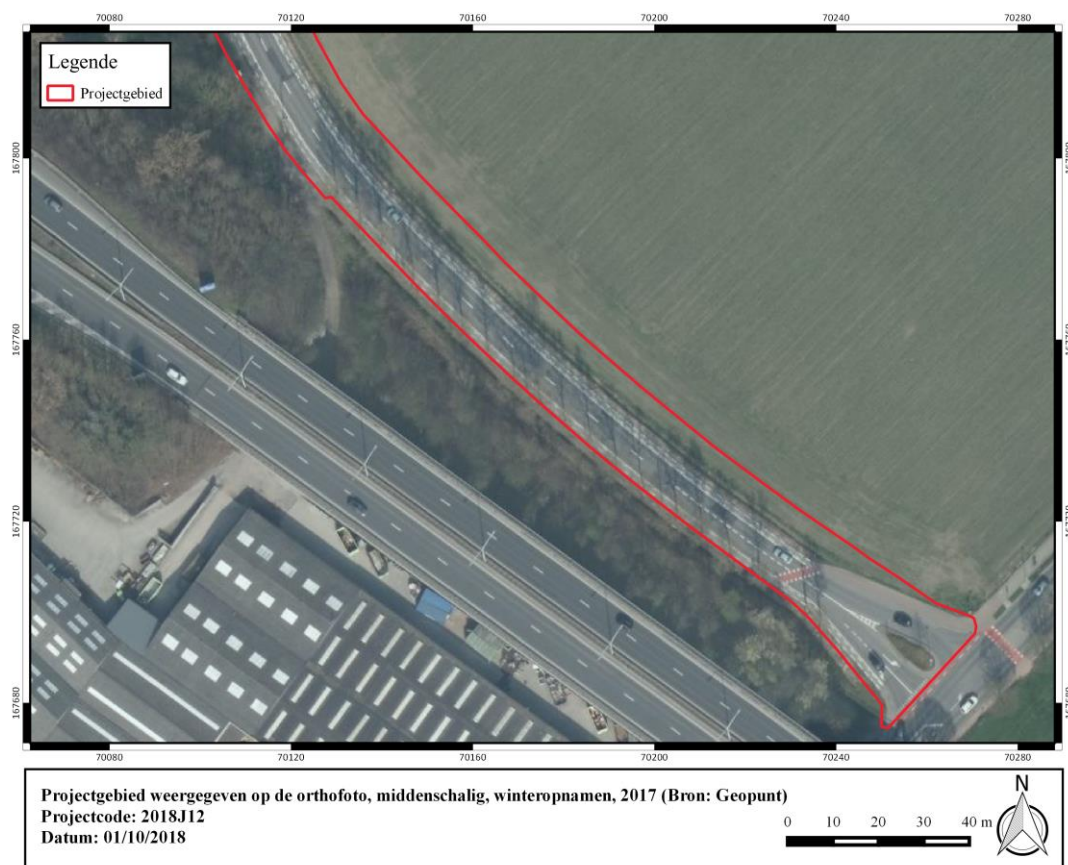
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de aanleg van een fietspad en voetpad, de aanleg van een nieuw rioleringsstelsel en de heraanleg van de weg langsheen de Overzetweg te Marke, deelgemeente van Kortrijk. Ter hoogte van de geplande werken wordt langs één kant van de weg de huidige gracht gedicht en wordt een nieuwe gracht gegraven van ca. 3 m breed.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de zandleemstreek binnen verstedelijkt gebied. Het terrein ligt op de zuidelijke oever van de Leie. Ten zuiden van het plangebied stroomt de Markebeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van een laat-Pleistoceen dek dat, richting de Leie, rust op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft aan dat het sediment bestaat droge zandleem of lemig zand. Deze ligging op een droog rivierterras dat ingesneden is door kleinere beekvalleien moet een aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars, maar ook op vroege landbouwers. De gegevens van de Quartairgeologische kaart en bodemkaart impliceren een relatief éénduidige situatie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van het plangebied en de omgeving. Op de kaart van Ferraris is het plangebied grotendeels gelegen binnen akkerland. In het noorden is een met bomen omzoomde structuur weergegeven. Het verloop van de Overzetstraat is nog niet herkenbaar op deze 18^e-eeuwse kaart. Ook op de Atlas der Buurtwegen is het verloop van de Overzetweg nog niet merkbaar. Jonger cartografisch materiaal uit de 2e helft van de 19e eeuw en de 20e eeuw geven een wezenis weer ter hoogte van het plangebied die loopt van de Kortrijkstraat (huidige Markebekastraat) richting een oversteekplaats in de Leie. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is duidelijk dat het tracé van de Bissegemstraat ten dele samenvalt met het tracé van de huidige Overzetweg. Ter hoogte van de structuur die afgebeeld was op de Kabinetskaart is een hoeve weergegeven. De orthofotosequentie geeft een evolutie weer. Op het vroegste luchtbeeld is de situatie herkenbaar die reeds is aangegeven op de topografische kaart van het ministerie van Openbare Werken. Tijdens de jaren '70 wordt de ringweg rond Kortrijk aangelegd (R8). De toenmalige Bissegemstraat wordt opgebroken en er wordt een parallelweg aangelegd langs de oostzijde die de brug over de Leie verbindt met de Markebekastraat. Los van de aanleg van de ringweg is ook een zekere evolutie waar te nemen in het landgebruik. De percelen ten oosten van de R8 blijven in gebruik als akkerland, ten westen van de ringweg wordt het 'bedrijventerrein Marke' gerealiseerd en uitgebreid vanaf begin jaren '80.

In nabijheid van het terrein zijn menig archeologische waarden gekend. Op de akkers ten oosten van het plangebied werden reeds veldprospecties uitgevoerd. Hierbij werd in hoofdzaak lithisch materiaal gerecupereerd (CAI 73673, CAI 73655, CAI 73653, CAI 73670 & CAI 158516). Daarnaast zijn op het kaartbeeld van de CAI ook enkele laat-middeleeuwse hoeves met walgracht aangegeven die gekend zijn op basis van cartografische indicatoren (CAI 73696, CAI 73698 & CAI 73699). Aan de overzijde van de Leie, op het grondgebied van Wevelgem, werd ter hoogte van het vliegveld in 2012/2013 archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden materiële resten uit het paleolithicum en late bronstijd gerecupeerd. Daarnaast werden bewoningssporen uit de ijzertijd, Romeinse periode en middeleeuwen onderzocht. Ook werden resten van defensieve structuren en schuttersputten herkend die dateren uit de Tweede Wereldoorlog (CAI 159843). Ook in de ruime omgeving hebben veldprospecties lithische artefacten en relictten uit de Romeinse periode in kaart gebracht. De vele cartografische indicatoren van sites met walgracht getuigen dan weer van het rurale karakter van de regio in de 18^e eeuw en vroeger.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied en de ruime omgeving een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Op basis van de landschappelijke situatie en de gekende waarden bestaat de verwachting uit zowel vondsten- als sporenarcheologie. Gelet het lineaire karakter van de ingrepen waarvan een deel samenvalt met een bestaande gracht wordt verder onderzoek weinig zinvol geacht.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

3 Bijlagen

Projectcode	2018J12
Onderwerp	Overzetweg Kortrijk
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	6
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	7
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	8
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	9
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferrariskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ministeriekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1950-1970

Plannummer	18
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/10/2018

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

